

HANDLEIDING VISUEEL FUNCTIE CLASSIFICATIE SYSTEEM

Voor kinderen tot 18 jaar met een cerebrale parese

VFCS in een notendop:

De VFCS zegt alleen iets over het kijken in het dagelijks leven, maar meet niet of een kind goed ziet.

Vul de beslisboom in. Maak gebruik van de uitleg van de niveaus en de verschilblokken.

Gebruik de uitkomsten om de rol van het zien in de ontwikkeling te bespreken en/ of verwijs door voor verder onderzoek naar de visuele functies.

Doel

Het doel van de VFCS is het classificeren van het gebruik van visuele functies van een kind met een cerebrale parese. De VFCS richt zich op de domeinen van 'activiteiten' en 'participatie' zoals deze beschreven zijn in het ICF model. Het kind wordt in één van de vijf niveaus ingedeeld. Hoe hoger het niveau, hoe meer aanpassingen in de visuele omgeving en compensatiestrategieën het kind nodig heeft om visueel gerelateerde activiteiten uit te kunnen voeren.

Gebruikersinstructie

Een ouder, verzorger en/of professional die het kind en zijn/haar visuele mogelijkheden kent, vult de beslisboom in, gebruikmakend van de beschrijving van de verschillende niveaus en de verschilblokken. Hiermee wordt het visueel functioneren in het dagelijks leven vastgesteld.

Bij het classificeren gaat het niet om het vaststellen van de optimale visuele mogelijkheden, maar is het uitgangspunt hoe het kind normaalgesproken effectief de visuele functies inzet in dagelijkse situaties thuis, op school en in de samenleving.

Sommige kinderen zijn wellicht moeilijk te classificeren omdat hun gebruik van visuele functies in meerdere niveaus passen. In dat geval wordt er gekozen voor het niveau dat het beste overeenkomt met het visueel functioneren van het kind in de meeste situaties. Daarbij wordt geen rekening gehouden met cognitieve mogelijkheden en/of motivatie.

Toelichting

Het gebruik van een visueel classificatiesysteem kan ondersteunend zijn bij het benadrukken van het belang om de aanwezigheid van visuele problemen te onderkennen en om hier rekening mee te houden bij kinderen met CP. Deze zouden kunnen worden onderschat (en dat gebeurt vaak in de praktijk).

De VFCS is geen test en het vaststellen van het VFCS-niveau vereist geen testafname. Het is geen vervanging van een oogheilkundig en visueel functie onderzoek. Het instrument groepeerde kinderen op basis van hun huidige effectieve gebruik van visuele functies. Het verklaart niet welke oorzaken er ten grondslag liggen aan het niveau van effectiviteit, zoals cognitie en motivatie, motorische problemen en gehoor-, spraak-, en/of taalproblemen.

De VFCS is bruikbaar bij onderzoek en hulpverlening wanneer het classificeren of groeperen van het gebruik van visuele functies gewenst is.

Voordelen van het gebruik van de VFCS zijn:

- 1) Het op uniforme wijze beschrijven van het gebruik van visuele functies van een kind door professionals en leken.
- 2) Het onderkennen van de noodzaak voor het gebruik van compensatievormen, inclusief visuele hulpmiddelen ten behoeve van het inzetten van visuele functies door het kind.
- 3) Het gericht doorverwijzen naar een oogarts en/of expertisecentrum op het gebied van visuele problematiek ten behoeve van onderzoek en diagnostiek.
- 4) Het volgen van het niveau van visueel functioneren in de dagelijkse situaties in de loop van de tijd.

Invulijst Visueel Functie Classificatie Systeem

Naam Kind:

Geboortedatum:

Diagnose:

Datum:

Instelling:

Ingevuld door:

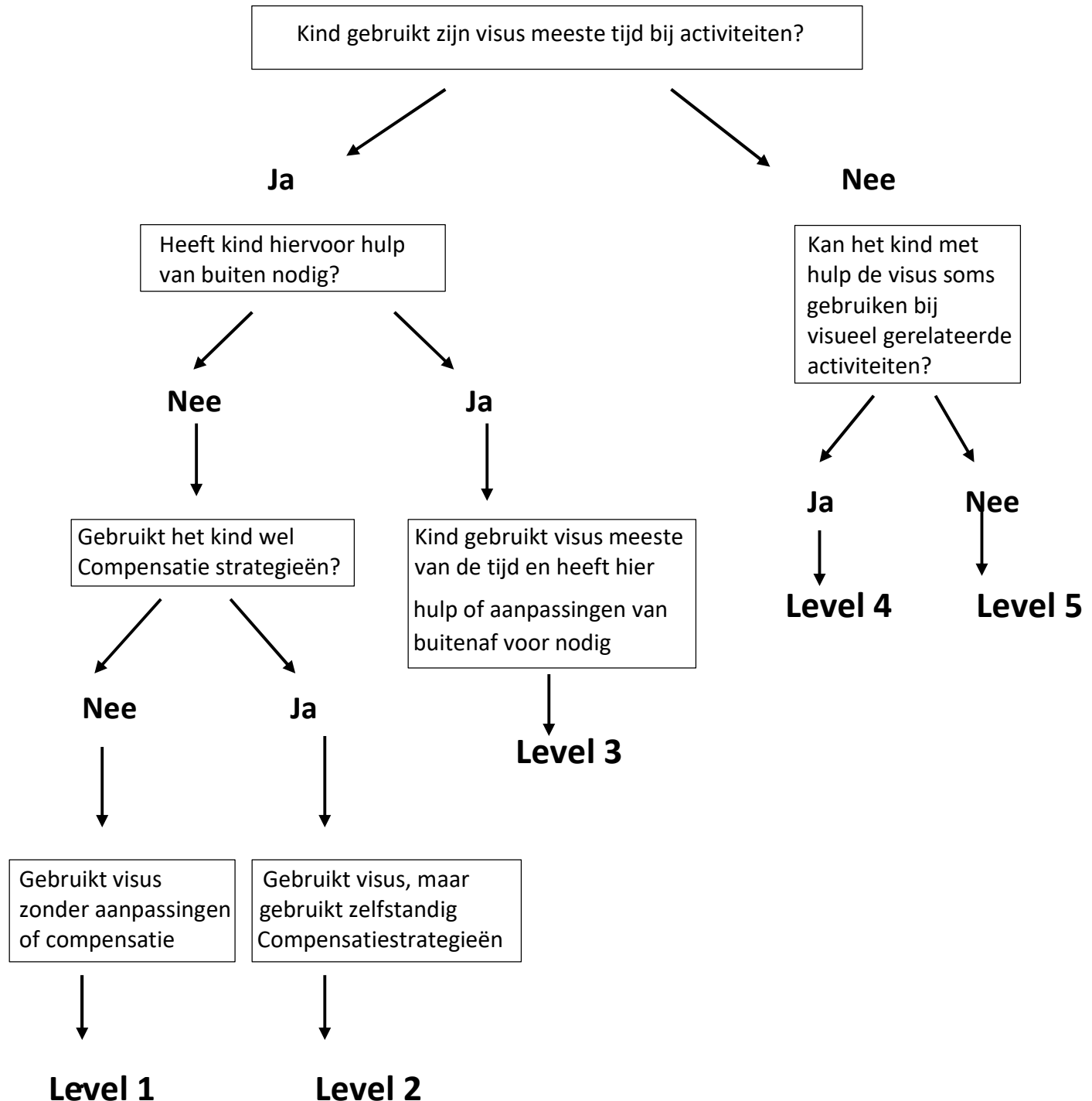
Relatie tot het kind:

Niveau verschilblok:

Maak voor het bepalen van het niveau van het verschilblok gebruik van de beslisboom.

Eventuele toelichting:

Visueel Functie Classificatie Systeem

VERSCHILBLOKKEN Visueel Functie classificatie Systeem

Vershil tussen de niveaus I en II

Het verschil tussen de niveaus I en II is dat er compensatiestrategieën te zien zijn die het kind uit zichzelf toepast, om visuele functies consequent en onafhankelijk te kunnen gebruiken bij visueel gerelateerde activiteiten. Kinderen in niveau I kunnen hooguit wat vertraging laten zien, bv. in het herkennen van nieuwe voorwerpen of onbekende gezichten of in het onderzoeken van een onbekende omgeving. Kinderen in niveau II functioneren bij deze activiteiten bijna hetzelfde als kinderen in niveau I, maar voor hen is typerend dat zij uit zichzelf compensatiestrategieën toepassen, zoals:

- hoofdbewegingen (bv. draaien van het hoofd)
- aanpassen van de hoofdhouding om het lokaliseren van een visueel doel te vergemakkelijken of om de kwaliteit van de oogbewegingen te verbeteren
- knipperen met de ogen
- aanwijzen met de vinger om een afbeelding beter te kunnen onderzoeken, vooral wanneer deze erg complex is (d.w.z. met veel details; vanuit verschillende gezichtspunten en met verschillende afmetingen; in ongewone lichtomstandigheden; verschillende plekken van de afbeeldingen of het overlappen van de vormen)
- aanpassen van de afstand tot het visuele doel/ item ? of het voorwerp , om een betere visuele aandacht te hebben of om het gericht kijken vast te houden
- het plaatsen van visuele doel/ item ? (bijvoorbeeld speelgoed of schoolmaterialen) in een specifiek deel van het gezichtsveld om de activiteit te vergemakkelijken.

Vershil tussen niveaus II en III

Het verschil tussen de niveaus II en III is de behoefte aan ondersteuning bij het aanpassen van de omgeving, om de visuele functies consequent te kunnen gebruiken in het dagelijks leven. Kinderen in niveau II passen uit zichzelf strategieën toe. Ze zijn in staat om visuele functies praktisch toe te passen in de meeste visueel gerelateerde activiteiten. Kinderen in niveau III hebben een aangepaste omgeving en/of voor hen aangepaste activiteiten nodig om visueel gerelateerde activiteiten aan te kunnen. Typerend voor hen is dat zij het volgende nodig hebben:

- een achtergrond met hoog contrast (b.v. schaakbordpatronen, zwart-wit, geel - blauw, rood-witte patronen)
- optimale grootte van het visuele item/ doel en optimaal contrast
- verminderde visuele crowding
- aanpassen van de kijkafstand ten opzichte van het visuele doel
- schuine leesplanken
- (visuele) hulpmiddelen, zoals bv. vergrotingshulpmiddelen, met als doel het visueel functioneren te verbeteren.

Verskil tussen niveaus III en IV

Het verschil tussen niveaus III en IV is dat kinderen in niveau III de visuele functies consequent gebruiken. Zij hebben meestal geen andere zintuigen nodig om activiteiten te kunnen uitvoeren. Typerend voor kinderen in niveau IV is dat zij, naast de aanpassingen die al beschreven zijn bij niveau III, er duidelijk voordeel bij hebben als de verlichtingssituatie wordt aangepast. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het uitlichten van voorwerpen in het halfduister.

Het gebruik van de visus is beperkt en niet steeds hetzelfde. Zij kunnen maar een deel van de visueel-gerelateerde activiteiten uitvoeren, zoals

- Kort volhouden van oogcontact
- Alleen fixeren in sterk aangepaste situaties
- Alleen herkenning van gezichten of voorwerpen als ook de andere zintuigen worden ingezet

Visueel overzicht houden is heel moeilijk zonder de integratie van de andere zintuigen.

Verskil tussen niveaus IV en V

Het verschil tussen niveaus IV en V is het vermogen van het kind om een deel van de visueel-gerelateerde activiteiten uit te kunnen voeren wanneer het kind ondersteund wordt door aanzienlijk aanpassingen. Kinderen in niveau IV gebruiken soms de visuele functies wanneer zij worden ondersteund door een sterk aangepaste omgeving en het gebruik van andere zintuigen (gehoor, tast etc.). Typerend voor kinderen in niveau V is dat zij visueel-gerelateerde activiteiten niet uitvoeren en dat zij altijd de inzet van andere zintuigen nodig hebben.